

SYNSPUNKT

Med Statsarkivet i Kristiansand forvaltes tusenvis av hyllemeter med arkivmateriale som er skapt i Agder. Det gjelder mennesker, virksomhet og begivenheter i vår landsdel, og interessen vil i stor grad være lokal, skriver kronikkforfatterne. FOTO: NTB SCANPIX

Dyster framtid for Agders fortid?

Det er store eksperimenter på gang i offentlig sektor. Nå har turen kommet til Arkivverket, der Statsarkivet i Kristiansand skal tjene som pilot i et omorganiseringsprosjekt ingen egentlig ser konsekvensene av.

Gjennom over 80 år har Statsarkivet i Kristiansand ivaretatt Agders hukkommelse og kulturell arv og sikret demokratiske rettigheter til landsdelens beboere. Dette ser nå ut til å være alvorlig truet av den hurtige og radikale omorganiseringen som foregår i Arkivverket. Men det er ikke for sent å snu: Statsarkivet må styrkes, og den historie- og arkivfaglige kompetansen må sikres.

Ved Statsarkivet i Kristiansand finnes arkivene etter statsforvaltningen og arkiver fra privat virksomhet. Arkivene er viktige historiske kilder for et bredt publikum. De gir også livsviktig dokumentasjon på det som skjer og har skjedd i samfunnet. Derfor er det sakkyndige personalet et av de mest sentrale tilbudene ved statsarkivet. Med arkivfaglig kompetanse og historisk innsikt veileder de brukerne i møtet med fortiden; enten det dreier seg om å finne stoff til lokalhistoriske artikler, forskning, eiendomsundersøkelser og slektsgransking, eller dokumentasjon om skolegang og annet grunnlagsmateriale for å sikre personlige rettigheter. Dette tilbudet ser nå ut til

å være alvorlig truet.

Det er utviklingen etter en omfattende omorganisering av Arkivverket fra 1. november 2016 som gir grunnlag for bekymring. På det nye organisasjonskartet er Riksarkivet og de åtte statsarkivene visket bort og erstattet av tre nye fagavdelinger for hhv. «innovasjon», «forvaltning» og «publikum», ledet av avdelingsdirektører i Oslo. Det personalet i Kristiansand som skal ivareta oppgaver knyttet til mottak, oppbevaring, tilgjengeliggjøring og formidling av arkivene, ledes fra hovedstaden. De åtte tidligere statsarkivene består i navnet, men denne rollen er redusert til en bistilling uten faglig myndighet og ansvar.

Det er god grunn til å stille spørsmål ved om denne omstillingen er egnet til å opprettholde statsarkivenes tjenester overfor publikum. Ved Statsarkivet i Kristiansand forvaltes tusenvis av hyllemeter med arkivmateriale som er skapt i Agder. Det gjelder mennesker, virksomhet og begivenheter i vår landsdel, og interessen vil i stor grad være lokal. En nyordning uten hensyn til geografi, basert på sentral fjernledelse, er neppe egnet til å møte regionale og lokale interesser.

Det personalet i Kristiansand som skal ivareta oppgaver knyttet til mottak, oppbevaring, tilgjengeliggjøring og formidling av arkivene, ledes fra hovedstaden.

Vi som brukere har svært ofte behov for kyndig veiledning når vi oppsøker arkivene. Det er derfor viktig at det også i framtida finnes spesialkompetanse ved statsarkivet, enten det dreier seg om tolkning av gammel håndskrift, kunnskap om lokal forvaltningshistorie eller veiledning om hvordan arkivene er bygd opp og hva man kan finne der. Fra våre medlemmer i Arkivverket får

vi signaler om at tradisjonelle historie- og arkivfaglige stillinger i stadig mindre grad blir besatt ved ledighet, til fordel for nye stillinger innenfor eksempelvis forvaltningsrettet virksomhet, IT, kommunikasjon, prosjektutvikling og «virksomhetsarkitektur».

Vi har allerede i løpet av et par år mistet to publikumsrettede stillinger, og to personer går inn i pensjonistenes rekke etter sommeren – uten at det foreligger signaler om at de vil erstattes samme sted. Om noe ikke gjøres, vil den tradisjonelle arkivkunnskapen og det historiefaglige miljøet ved Statsarkivet i Kristiansand gå i oppløsning. Kompetansen på å tyde gotisk håndskrift er f.eks. nærmest utradert. Flere tiårs møyssommelig opparbeidet fagkunnskap står i fare for å gå tapt.

Bekymringsfullt er også Arkivverkets tanker om mulig framtidig nedbygging av statsarkivene for å spare driftsutgifter og «øke det strategiske handlingsrommet». Leie av bygg er et område der det tenkes innsparinger. Her er Statsarkivet i Kristiansand gjort til pilot, ettersom leieavtalen med Statsbygg går ut og skal reforhandles. Uten å foregripe en kommende prosess, må det være

tillatt å advare mot løsninger som innebærer flytting av større arkivmengder fra Kristiansand til f.eks. Nasjonalbibliotekets magasiner i Mo i Rana. De ansatte ved Statsarkivet i Kristiansand har en unik stedlig kompetanse som ikke må separeres fra det arkivmaterialet de er eksperter på.

Sett utenfra virker det som om ressursene i Arkivverket i stadig større grad flyttes over fra de publikumsrettede kulturhistoriske oppgavene til mer forvaltningsrettet «modernisering». Samtidig foregår det en sentralisering av virksomheten. I verste fall kan dette på lengre sikt bety slutten på et statsarkiv i Agder, med de uheldige konsekvensene dette vil ha for bl.a. historiefaget ved UiA, historieundervisningen i skoleverket, lokale historielag, faghistorikere og andre historieinteresserte.

Vi oppfordrer til at alle gode krefter slutter opp om Statsarkivet i Kristiansand!

GUNHILD AABY,

På vegne av styret i Den norske historiske forening (HIFO), avd. Agder

THOMAS V.H. HAGEN,

Styremedlem i HIFO og HIFO Agder